

Rodna Gruda

Ribiški muzej tržaškega primorja

Objavljeno dne/Published on: 04.12.2015

Avtor članka/Article Author: Edita Žugelj

Slovinci imamo bogato pomorsko zgodovino in z njo povezano istovetnost, na katero smo lahko ponosni. Žal pa o njej vemo le malo ali nič, saj je zibelka našega ribištva – slovensko etnično ozemlje v zaledju Trsta – ostala izven meja domovine, vedenje o tem delu naše zgodovine pa je šlo v pozabo. Na srečo tovrstno kulturno dediščino rešuje in ohranja Kulturno društvo Ribiški muzej tržaškega primorja, ki je v Križu pri Trstu postavilo muzej.

Čupa Marija izdelana 1898 v Nabrežini

Ribiški muzej tržaškega primorja je edini etnografski in zgodovinski muzej na celotnem slovenskem etničnem ozemlju od Alp do morja, v katerem lahko spoznamo bogato zgodovino in kulturno dediščino slovenskega morskega ribištva. Stavba Ribiškega muzeja stoji poleg Kulturnega doma Alberta Sirka v še danes slovenski vasi Križ pri Trstu. Zgrajena je bila po trinajstletnem prostovoljnem, upornem in vztrajnem delu upravnega odbora in članov Kulturnega društva Ribiški muzej tržaškega primorja, njihovimi sredstvi

ter s pomočjo donatorjev. Osnovni namen društva, ki so ga ustanovili leta 2000, je namreč reševanje zgodovinskega spomina o bogati kulturni dediščini slovenskega morskega ribištva.

Več kot tisočletna prisotnost Slovencev v Tržaškem zalivu

V muzeju najdemo zanimive podatke o naših prednikih, ki so se z morskim ribištvom ukvarjali več kot tisoč let, torej od časov, ko so prišli z ruskih ravnin in se naselili tudi na obalah Jadranskega morja. Poleg stalne razstave edinstvenih predmetov, ki so jih nekoč uporabljali slovenski ribiči iz obalni vasi Barkovlje, Kontovel, Križ, Nabrežina, Devin in Štivan, si lahko v Ribiškem muzeju ogledamo tudi stare dokumente in risbe (celo iz srednjega veka) ter številne fotografije. Potrjujejo, da smo bili Slovenci nekoč ne samo poklicni ribiči, ampak tudi lastniki obale in priobalnega morja v zaledju Trsta. Žal so nas po prvi svetovni vojni povsem odrezali od morja, po drugi pa smo spet pridobili izhod na morje, a ostali brez Trsta in tisočletne slovenske obale, ki je zaradi političnih odločitev »velikih« pripadla Italiji. Da ne bi pokvarili odnosov z zahodom, so v takratni Jugoslaviji iz zgodovinskih učbenikov izbrisali Trst, ki je bil v začetku prejšnjega stoletja največje slovensko mesto, tržaški Kras in tamkajšnja slovensko obalo. Tako v matični domovini do postavitve muzeja nismo vedeli skoraj nič o tradiciji slovenskega ribištva v tržaškem primorju, o načinu življenja, ki je bil povezan z njo, o lovu na tune na slovenski način, o čupi, starodavnem drevaku naših prednikov, s katerim so pluli po morju, in še marsičem.

Muzejska zbirka

Največ zaslug za to, da je lep del slovenske obmorske zgodovine iztrgan pozabi, ima Bruno Volpi Lisjak, kleni Tržčan in upokojeni kapitan. 83-letni Lisjak že desetletja plast za plastjo odstira tančice tega pomembnega dela slovenske zgodovine. Bil je med ustanovitelji jadranskega kluba Čupa v Sesljanu in ko je v arhivih brskal za podatki o tem čolnu iz enega debela, je našel pravo zakladnico avstro-ogrskih dokumentov o slovenskem ribištvu. Tako je po brošuri o čupi (Čupa, prvo slovensko plovilo in drevaki) napisal še celo vrsto knjig, s katerimi želi Slovencem povrniti zgodovinski spomin; med njimi tudi Slovensko pomorsko ribištvo skozi stoletja od Trsta do Timave ter publikacijo O zgodovini in dediščini slovenskega morskega ribištva, ki je dopolnitev stalne razstave v Ribiškem muzeju, katerega pobudnik je bil. Poleg Volpija velja omeniti tudi prizadevanja predsednika KD Ribiški muzej tržaškega primorja Franka Košute, operativnega vodje gradnje muzeja ter enega največjih donatorjev. Volpi in Lisjak sta pred kratkim za ozaveščanje o slovenski pomorski zgodovini iz rok predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja prejela medaljo za zasluge »za zasluge pri razkrivanju pomena ribištva in pomorstva za slovensko zgodovino v Tržaškem zalivu ter pri gradnji in delovanju Ribiškega muzeja tržaškega primorja v Križu pri Trstu.« Kot so še zapisali v obrazložitvi priznanja: »Brez njiju muzeja ne bi bilo. Ideja, ki se je sprva zdela utopija, je

dan resničnost. Ribiški muzej v Križu pri Trstu je postal ena najpomembnejših identifikacijskih točk slovenske narodne skupnosti v Italiji.« Slovencev nasploh, bi lahko dodali.

Zunanost Ribiškega muzeja bodo predvidoma dokončali do pomladi 2016 in ga takrat tudi uradno odprli, vendar muzej že sprejema obiskovalce, saj je notranjost povsem urejena. V njej si lahko, poleg omenjenih dokumentov, risb in fotografij (podnapisi so v slovenščini, italijanščini in angleščini), ogledamo še ribiške mreže in drugo orodje, ribe, ki so jih lovili, modele značilnih plovil slovenskih ribičev (čoln ščifa je originalen in v naravni velikosti), zemljevide in fotografije slovenskih pristanov, tunolova na slovenski način, potapljačev in skafandrov, saj so bili Slovenci s Tržaškega tudi daleč naokrog znani in odlični potapljači.

Naslov: Kulturno društvo Ribiški muzej tržaškega primorja, Križ 61, Trst,
proteco@spin.it

tel. 0039 335 285 418, e-mail: